

Tématerület: Környezetvédelem, zöldfelületek
Altéma: Zöldfelületi rendszer és elemei
(zöldinfrastruktúra)

BP Műhely

Budapest mezőgazdasági területei

Alapdokumentum

Háttérdokumentum

Összefoglaló

Jelen alapidokumentum célja bemutatni a budapesti mezőgazdasági területek kiterjedését, művelési ág szerinti megoszlását és történeti alakulását, a vonatkozó jogszabályi és stratégiai keretet, valamint értékelni a főváros zöldprogramjának a termőföldvédelemre és az ökológiai tájgazdálkodásra vonatkozó elemeit. Ezért a dokumentumot mind a várostervező szakma, mind a döntéshozók, mind a nagyközönség számára ajánljuk, mivel a mezőgazdasági területek jövőjéről szóló kijelölési, területhasználati és szabályozási döntések megalapozásához egyaránt hozzájárulhat.

A város egészséges környezetét a városi zöldinfrastruktúra biztosítja, a közhasználatú zöldfelületek, a parkok, közkertek, parkerdők, intézménykertek és zöldterületi elemek mellett az azokat összekötő lineáris zöldhálózati elemek, a fasorok, vízfolyások, valamint a mezőgazdasági területek. A városi zöldinfrastruktúra különösen értékes elemei a magas ökoszisztémaszolgáltatást nyújtó fás vegetációk, a kertes mezőgazdasági területek. Az ezredfordulótól azonban a városszéli gyümölcsösök helyén iparterületek létesülését figyelhettük meg. A főváros szétterülése főként a külső kerületeket, a város peremterületeit érinti a mezőgazdasági területek és zöldfelületek rovására. A főváros beépített területei az elmúlt 70 év alatt közel megháromszorozódtak.¹ A városban a mezőgazdasági területek drasztikus csökkenése figyelhető meg 2020-ban, ami elsősorban a gyümölcsösök, másodsorban a szántóterületek visszaszorulását jelentette. Egy város agrárterületei stratégiai fontosságúak, krízishelyzetekben a város élelmezésének kulcsai lehetnek. **Budapest megmaradt mezőgazdasági területei a város ellátására már nem elegendőek.** Ugyanakkor a városközeli nagytáblás, tagolatlan szántóterületek potenciális légszennyező források is. A mezsgyefásítások hiányában a vegetációs időszakok között a nyílt száraz talajfelszínt a víz és a szél erodálja, a szálló por a város levegőjét terheli, mely ellen védekezni a táblák mentén kialakítandó mezsgyefásításokkal, a város körül, a bel- és külterület határán zöldgyűrűtelepítésével és az ökológiai tájgazdálkodás ösztönzésével lehet. Az ökológiai tájgazdálkodás a tájban történő mezőgazdasági termeléssel együtt törekszik a természeti erőforrások, a biológiai sokféleség és a regionális ökológiai egyensúly megőrzésére, a természetes biológiai ciklusokra támaszkodva. A tanulmány vizsgálja, hogy a főváros „zöldprogramja” tartalmaz-e olyan elemeket, melyek elősegítik a mezőgazdasági hasznosítású területeken a termőtalaj védelmét és az ökológiai tájszemlélet érvényesülését.

A város jövője szempontjából kulcsfontosságú a jelenlegi mezőgazdasági területek hasznosítása, akár ugyanebben a művelési ágban, akár mint hosszútávon erdősített, természetközeli területként.

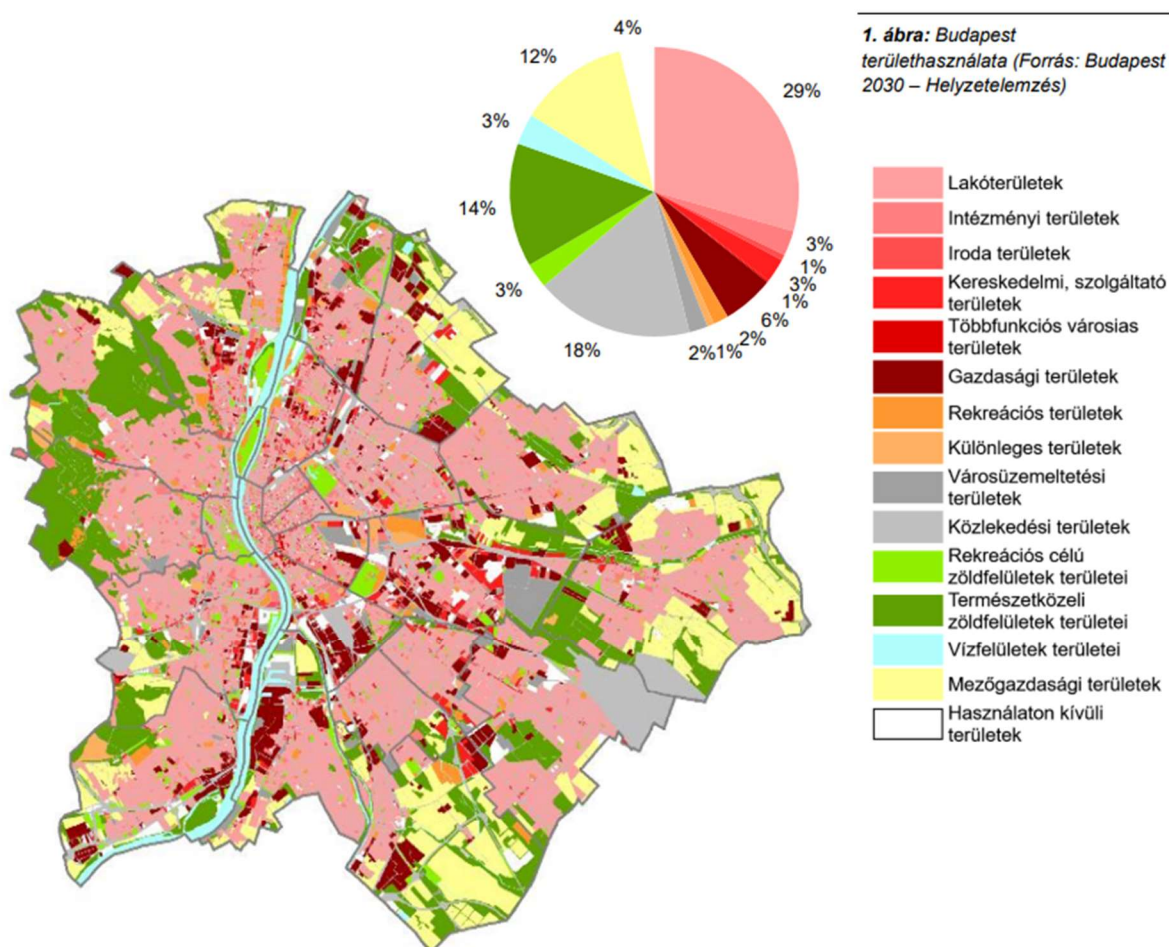
Kulcsszavak: városi zöldinfrastruktúra, városi szétterülés, ökoszisztémaszolgáltatás, diverzitás, ökológiai tájgazdálkodás

¹Budapest környezeti állapotértékelése 2023. 193.o.

Tartalom

Összefoglaló.....	2
1 Bevezetés	4
2 Jogszabályi háttér	5
2.1 Földvédelmi törvény.....	5
2.2 Az Európai Zöld Megállapodás	6
2.3 A „Méptv”	6
2.4 A „TÉKA” és a „TEZIR”	7
2.5 Fővárosi szabályozás.....	7
3 Mezőgazdasági területek Budapesten.....	8
3.1 Budapest mezőgazdasági területeinek története	8
3.2 Budapest mezőgazdasági művelésű területeinek jellemző adatai	10
4 Termőföldvédelem és tájgazdálkodás.....	12
4.1 Termőföldvédelem	12
4.2 Vízvisszatartás és biodiverzitás növelés.....	13
5 Felhasznált irodalom.....	14

1 Bevezetés

1. Ábra: Területhasználat (forrás: Budapest 2030)

Budapest 52.514 ha területen helyezkedik el, melynek jelenleg 52%-át a beépített telkek teszik ki, 48%-a beépítetlen. A főváros hatályos településszerkezeti terve (a továbbiakban: TSZT) a város további 7%-ának beépítésére ad lehetőséget, ez alapján a beépített és a beépítetlen városterületi arány akár 59:41 százalék is lehet. A beépítések folyamatos növekedése a város szabad zöldterületeinek csökkenését eredményezi. Jelenleg a város szabad területeinek – közparkok, természetközeli területek, vízfelületek és mezőgazdasági területek – együttes aránya összesen 32%, melynek több mint harmadát, vagyis a teljes terület 12%-át mezőgazdasági területek foglalnak el.² Az elmúlt évek negatív folyamatai (lakásárak emelkedése, a parkolóhiány és gépkocsiforgalom kiszorítása a városból, a belvárosi életkörülmények romlása stb.) idézték elő a külső kerületi ingatlanok és épülő lakóparkok iránti kereslet növekedését. A városi szétterülés meghatározó eleme az iparterületek növekedése is. Az előrejelzések szerint, melynek jelei már mutatkoznak, a városi szétterülés a fővárosban meg fog állni, ami az agglomerációs övezetben történő városi szétterülést fogja eredményezni. Ez már jól nyomon

² Budapest környezeti állapotértékelése 2023.58. o.

követhető az M0 autóút mentén a déli agglomerációs területen kiépülő iparterületi gyűrűben és az északi agglomerációs övezet lakhatási problémáiban.

A lakóterületek kiterjedése a közlekedési területek növekedését, további területek talajlezárását okozza, ami a város zöldfelület-intenzitásának csökkenését okozza. Budapest közigazgatási területen belüli talajlezárási mértéke 44%. A főváros Európa nagyvárosaihoz viszonyított kedvező talajlezárási mértéke a város nagyterjedésű erdő- és mezőgazdasági területeinek köszönhető.

2 Jogszabályi háttér

2.1 Földvédelmi törvény

Hazánkban a mezőgazdasági területekre vonatkozó legfontosabb jogszabály a **termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény** (továbbiakban: Földvédelmi törvény). A törvény hatálya kiterjed a termőföldre, a termőföldnek nem minősülő ingatlanokra, a termőföldek hasznosítására, a földvédelemre, a földminősítésre és a talajvédelemre vonatkozó rendelkezésekre. A termőföldre vonatkozó rendelkezéseket, a törvényben megállapított szabályok kivételével alkalmazni kell a mező-, erdőgazdasági művelés alatt álló belterületi földekre is. A jogszabály kiterjed a más célú hasznosításra, az időleges más célú hasznosításra, a belterületbe vonásra, mint a végleges más célú hasznosítás egyéb esetére vonatkozó külön szabályokra, eljárási rendjére, a földvédelmi engedélyezési eljárásokra. A törvény meghatározza az engedély nélküli más célú hasznosítás jogkövetkezményeit, a földvédelmi eljárás igazgatási szolgáltatási díját, a földminősítési eljárást, a talajvédelmi hatóság feladatait, a talajvédő termőföldhasználat, a beruházással, üzemeltetéssel és egyéb tevékenységgel kapcsolatos kötelezettségek, egyéb kötelezettségek, valamint a gyümölcsültetvények telepítésének engedélyezését és nyilvántartását.

2021. évi LX. törvény módosításokat tartalmaz a Földvédelmi törvényre vonatkozóan is.³ A törvény változtatott a korábbi talajvédelmi eljárási renden, sok más között kivonta a termőföld más célú hasznosítása köréből a napenergiát agrofotovoltaikus⁴ rendszer szerint felhasználva villamos energiát termelő erőmű létesítését és üzemeltetését, ha nem akadályozza az alatta fekvő területnek művelési ág szerint termőföldként történő hasznosítását. A gyengébb minőségű, de legfeljebb hektáronként 15 AK értékű termőföldön megvalósuló kis teljesítményű erőmű létesítése is a termőföld más célú hasznosítására vonatkozó engedélyez alóli mentességet kapott.

A törvényben meghatározásra kerültek a termőföld eredeti állapotára való helyreállításának végrehajtási szabályai. A talajvédelmi fejezet kötelezi földhasználót köteles a termőhely ökológiai adottságaihoz igazodó talajvédő

³ <https://nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatasi/mezogazdasagi-termeles/103433-modosult-a-termofold-vedelmerol-szolo-torveny-is>

⁴ a napelemek körülbelül öt méter magas lábakon állnak, alattuk pedig aktív növénytermesztés és legeltetés folytatható

gazdálkodás vagy tevékenységet folytatására. A földhasználó köteles a *Gazdálkodói Talajvédelmi Programot* elkészíteni és naprakészen tartani.

A Földvédelmi törvénybe a KAP-támogatások⁵ kapcsán beemelésre került a tájképi elem fogalma is. A tájképi elemek részletes leírása *az egységes kérelemmel igényelhető egyes agrártámogatások eljárási szabályairól szóló (15/2024. (IV. 9.) AM-rendelet* tartalmazza.⁶

A módosítás szerint nem minősül művelésiág-váltásnak az olyan támogatható tájképi elemek, mint az erózióvédelmi sáv és a mezsgyék fás bokros területeinek létesítése és fenntartása.

2.2 Az Európai Zöld Megállapodás

Az Európai Zöld megállapodást, Európa klímasemlegességi programját 2019. december 1-jén mutatta be az Európai Bizottság. A Zöld megállapodás stratégiai fontosságúan kezeli az élelmiszerrendszerek alapját adó talajok védelmét és egészségét. A megállapodás részét képező Horizon 2020 keretprogram 5 missziós területének egyike az „Egészséges talaj és Élelmiszer” biztosítása. A misszió meghatározza a talajművelő eszközök fejlesztési irányait és a talajvédelemi technológiákat. A misszió célja a talaj nedvességtartalmának megőrzése, a homoktalajok vízháztartásának javítása, az aszály leküzdése.⁷ A termőföld védelme mellette a Zöld megállapodás másik kiemelt eleme az ökoszisztémák helyreállítására törekvő biodiverzitási stratégia, mely a biológiai sokféleség csökkenésének megállítását és a tendencia visszafordítását célozza, agrárökológiai módszerek – mint vetésforgó, talajpihentetés – bevezetésével, növelve ezzel a mezőgazdasági hasznosítású földterületek fenntartható művelését⁸. A megállapodás előtérbe helyezi és támogatja a biogazdálkodás környezetbarát módszereinek alkalmazását, visszaszorítva ezzel a műtrágyák és kémiai növényvédő szerek talajdegradációt okozó használatát.

2.3 A „Méptv”

A magyar építészetről szóló 2023. évi C. törvény (továbbiakban Méptv) a zöldfelületek és így a mezőgazdasági területek hatékony területi védelmére törekszik. A Méptv 7.§ (2) bekezdése a természeti rendszerek megőrzésének elvét alkalmazva a zöldterület és az erdőterülete mellett tiltja a mezőgazdasági övezetből új beépítésre szánt terület, vagy különleges beépítésre nem szánt terület kijelölését, amennyiben nem lehet az új kijelöléssel azonos mértékű és legalább

⁵ Közös Agrárpolitika Nemzeti Irányító Hatósága a Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások

⁶ <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalattas/kornyezetgazdalkodas/107180-modosult-a-termofold-vedelmerol-szolo-torveny>

⁷ Infogyűzet (2021/27): Termőföld védelme 2.pdf

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/greening-agriculture/#why>

azzal megegyező biológiai aktivitású mezőgazdasági csereterületet kijelölni a település közigazgatási területén belül.

2.4 A „TÉKA” és a „TEZIR”

A településrendezési és építési követelmények alapszabályzatáról szóló 280/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet (továbbiakban: TÉKA) a település közigazgatási területének beépítésre nem szánt területeinek általános területhasználati kategóriák között három mezőgazdasági területhasználatot különít el: a kertes, az általános és a tájgazdálkodási mezőgazdasági terület. A főváros területén a kertes (19%) és az általános mezőgazdasági területhasználat (81%)⁹ van jelen. A TÉKA 28.§ (1) bekezdés f) pontja meghatározza a mezőgazdasági út vonalvezetéséhez szükséges terület szélességét (legalább 6,00 m), a 34.§ értelmezi a mezőgazdasági terület kategóriákat és a területhasználatokhoz kapcsolódó építési szabályokat. **A települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024. (IX. 30.) Korm. rendeletének** (továbbiakban: TEZIR) Zöldfelületi Tanúsítvány számítási módszertana című 4. számú mellékletének területi indexe az agrárterülettel határos telekhatár mentén hiányzó védőfásítás esetén jelentős 25 pontot von el az ingatlan zöldfelületi állapotát mérő pontszámításból, ezzel ösztönözve az építetett a telekhatár mentén telepítendő fásításra.

2.5 Fővárosi szabályozás

A város területhasználati kategóriáinak lehatárolását a **Budapest Főváros Településszerkezeti Terve** (továbbiakban: TSZT 2021), a területhasználati kategóriákra vonatkozó általános építési szabályokat **Budapest Főváros Rendezési Szabályzata** (továbbiakban: FRSZ) rögzíti.

A mezőgazdasági területekre vonatkozóan esetleges szigorításokat a kerületek helyi építési szabályzatai tartalmazhatnak.

A **Főváros Zöld Infrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve, a Radó Dezső Terv** (alkalmazott rövidítése: RDT) figyelmen kívül hagyja a fővároshoz tartozó, de fővárosi tulajdont nem képező mezőgazdasági területeket, mint fejlesztendő zöldfelületi rendszerelemet. A Terv felülvizsgálati anyagában ez az egyetlen mondat szerepel a mezőgazdasági területekre vonatkozóan: „A főváros területén lévő intenzív szántóföldi hasznosítású, vagy parlag területeken extenzív mezőgazdasági hasznosítás elterjedésének ösztönzése érdekében nem történt előrelépés.”¹⁰

⁹ Városfejlesztési koncepció 2011/8_Terulethasznalat_Beepites.pdf - 162. o.

¹⁰ RDT_felulvizsgalat_2025_publikálásra.pdf.

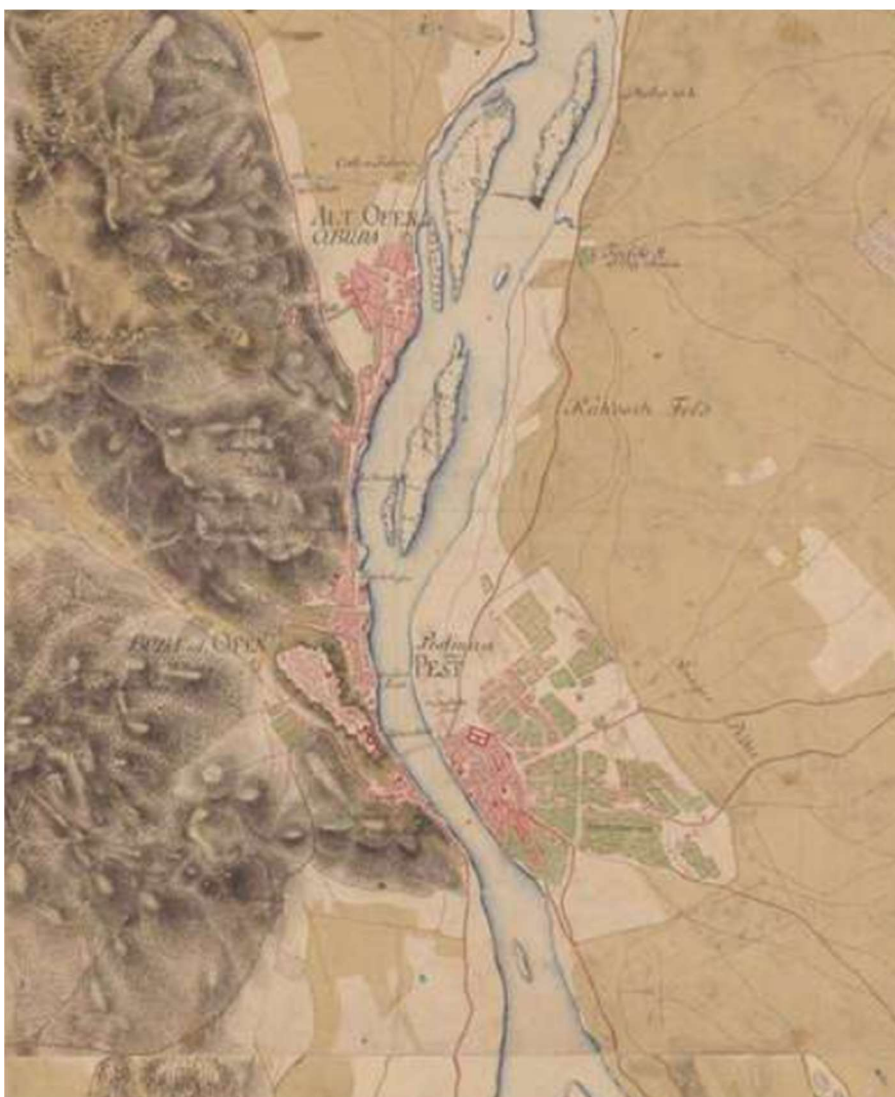
3 Mezőgazdasági területek Budapesten

3.1 Budapest mezőgazdasági területeinek története

A XI-XIII. századi Európában a nagykiterjedésű erdők helyét a mezőgazdasági területek foglalták el. A mezőgazdaság fellendüléséhez hozzájárult, hogy az évi középhőmérséklet emelkedésének köszönhetően a gabona és a szőlőtermesztés határa északabbra húzódott a kontinensen. A középkori közép-európai városok és lakóik rendelkeztek a városfalakon kívül, a város környezetében elhelyezkedő, művelhető földterületekkel. A városlakók nemcsak iparral, kereskedelemmel foglalkoztak, de az életükhöz szorosan hozzátartozott a gazdálkodás is. A főváros mai területének jelentős része a korábban megművelt területekre települt. Az első katonai felmérés (1782–1785) idején a viszonylag kis területre szorult 3 várost Budát, Óbudát és Pestet nagy kiterjedésű természeti és mezőgazdasági területek övezik. Buda 1783-as kormányshelyé válásával a városlakók száma megnőtt, a hivatalnokréteg részéről megjelent az igény a városi zöldfelületek és magánkertek iránt is. Ez idő tájt a népszerű kirándulóhely, a Budai-hegyvidék szőlőterületei (2.150 hektár) jócskán meghaladták az erdők (1.320 hektár) kiterjedését.¹¹ A reformkorban megkezdődött Pest terjeszkedése a középkori városfalon kívüli területekre, a szántó- és rétművelésű területeken. Ekkor indultak fejlődésnek a hegyvidéki zónában és a Rákos-patak, valamint a Duna mentén a kistelepülések is.

---

¹¹ <https://varosierdo.parkerdo.hu/tortenelem-varosi-erdok/>

2. ábra: a későbbi Budapest mezőgazdasági területei Magyarország I. katonai térképén.,
forrás: maps.arcanum.com
A térképen jól látható, hogy a felmérés idején (1782–1785.) a három település jól elkülönül egymástól Buda és Óbuda a Duna mentén húzódó egy-két utcával kapcsolódik csak össze. A Duna jobb partján a Budai-hegyeken erdőterületek, a mai XI. kerület és Pest határán, valamint Óbudától északra mezőgazdasági táj a jellemző.

Az 1950-ben a fővároshoz csatolt, új városrészek – addig önálló települések – mezőgazdasági területekkel övezve, kertvárosias beépítésű lakóterületek gyűrűjében elhelyezkedő kisvárosias központokkal rendelkeztek. A korábbi kistelepüléseket környező mezőgazdasági területek jelentős része mára beépült. A főváros be nem épített területeit meghatározó erdőgazdasági táj elsősorban Budára, míg a mezőgazdasági tájkarakter Pestre jellemző. A város teljes területének 12%-át elfoglaló mezőgazdasági művelés alá vont terület hatoda kiváló termőhelyi adottságú¹². Nagyparcellás mezőgazdasági területek a kelet- és dél-pesti kerületekben (XVI., XVII., XXIII. kerületek) találhatóak, döntően szántóföldi vagy gyepművelési ágban. A kisparcellás kiskertek, szőlő és gyümölcsstermesztésű zártkertek a budai oldalon jellemzőek. A város legkiterjedtebb kerülete, Újbuda, Budapest XI. kerülete is mezőgazdasági jellegű területekből alakult ki.

3.2 Budapest mezőgazdasági művelésű területeinek adatai

Magyarország három klímaterület, a kontinentális, az óceáni és a mediterrán határán fekszik. Az eddigi klimatikus adottságok kedveztek a mezőgazdaságnak, a klímaváltozás negatív hatásai, elsősorban a téli- és nyári csapadék elmaradása évről-évre több nehézséget okoz a gazdálkodóknak. Az ország mezőgazdasági művelés alatt álló területe 2025. júniusában az ország területének több mint fele, 5.073.000 hektár, melyből a Budapesthez tartozó területek 10.100 hektárt foglalnak el.¹³ A KSH és főváros adatai eltérőek, a főváros 6.300 hektár körül határozza meg a mezőgazdasági területhasználatba vont külterületét.

3. ábra: Budapest termőterületi, forrás: Városfejlesztési koncepció 2011¹⁴

¹² Településképi Arculati Kézikönyv (TAK).pdf 18.o.

¹³ KSH: 19.1.2.1 Mezőgazdasági terület művelési ágak, valamint vármegye és régió szerint [ezer hektár]

¹⁴ Városfejlesztési koncepció 2011/8. Területhasználat-Beépítés.pdf 163.o

év	szántó	konyhakert	gyümölcsös	szőlő	gyep	összes mezőgazdasági terület
2000.	37,1	0,1	1,3	1,6	11,4	51,7
2005.	41,0	0,1	1,7	1,8	21,5	66,1
2010.	36,8	0,1	1,5	2,3	14,5	55,2
2015.	36,7	0,1	1,7	1,8	14,0	54,3
2019.	36,1	0,1	1,9	2,3	13,0	53,4
2020.	7,9	0,0	0,3	0,5	2,0	10,7
2025.	8,1	0,0	0,1	0,3	1,6	10,1

1. táblázat: Budapest mezőgazdasági területeinek művelési ágak szerinti megoszlása, ezer hektárban megadva, 5 évenként és a nagy területvesztés fordulóját mutató 2019-es évvel kiegészítve, forrás: KSH

A főváros területének 12%-át adó mezőgazdasági területei gazdasági szervezetek és egyéni gazdaságok tulajdonában vannak. A KSH adatai rejtélyesek, a főváros teljes területe 52 514 hektár, ha a KSH oldalán 19.1.2.1 számú táblázatot megnézzük, melynek kigyűjtött adatait tartalmazza a fent közölt 1. táblázat, azt látjuk, hogy 2000-ben a főváros mezőgazdasági művelésű területe 51,7 ezer hektár, ami majd a teljes város területét lefedi. Ezt az adatot mindenféle magyarázat nélkül közli több, fővárosi dokumentum is. A KSH területi egység szintjének a főváros, régió szintet adja meg, azzal a magyarázattal, hogy a régió, ez esetben megegyezik a fővárossal. Az adatok értelmezésére vonatkozóan írásban kérdéssel fordultunk a KSH-hoz. A KSH válasza a következő: „A szakstatisztika földterületre vonatkozó adatait 2019-ig a gazdaság székhelyének vármegyéje szerint tettük közzé, majd 2020-tól áttértünk a használt terület vármegyei elhelyezkedése szerinti publikációra. A 19.1.2.1. Mezőgazdasági terület művelési ágak, valamint vármegye és régió szerint (ksh.hu) táblázatban a 2000–2019. közötti időszakban Budapesten látható magasabb értéket a gazdaságok adatainak székhely szerinti publikálása indokolja.”

Vagyis a KSH „Mezőgazdasági területeinek művelési ágak szerinti megoszlása” című táblázat nem Budapest sorában közölt adatai nem a közigazgatási területéhez tartozó mezőgazdasági területeket rögzítik, hanem a budapesti székhelyű gazdasági társaságok által művelt területek nagyságát. A táblázat tehát tanulmányunk tárgya szerint irreleváns, de mégis közöljük, mivel egyes dokumentumokban rendre feltűnik, mint Budapest területhasználatát leíró adatsor.

A főváros mezőgazdasági területének 81%-a kertés, 19%-a általános mezőgazdasági területbe sorolt.¹⁵ A 14%-ról, 12%-ra csökkenő területarányról a tájépítész szakmában

¹⁵ Városfejlesztési koncepció 2011/8. Területhasználat-Beépítés.pdf 162.o

elterjedt tévhit, hogy a szántóterületek csökkenésének oka a művelés alól felhagyott területek erdőgazdasági területbe sorolása volt, azonban a fővárosi erdőterületekről készült kimutatások ezt nem igazolják. A KSH adatsorai szerint 2019-ben 5.704 hektár erdőt tartottak nyilván a fővárosban 2020-ban kicsit kevesebbet, 5.660 hektárt és a tendencia az elmúlt években nem változott¹⁶. A főváros beépítésre szánt területeinek növekedéséről egységes kimutatást nem készít, vagy nem teszi közzé. A természetvédelmi területek növekedéséről azonban vannak adatok, 2019 óta a Fővárosi Önkormányzat 212 hektárnyi területet vont védelem alá, a helyi védett természetvédelmi területek nagysága 20 százalékkal növekedett és 1.072 hektárra bővült. Hat új területet nyilvánított védetté a főváros és egy meglévő védett terület kiterjedése pedig jelentősen bővült. A 212 hektár védetté nyilvánított természeti terület döntően gyepek művelési ágú és láprétek. Ez az adat valamennyire nyomon követhető a mezőgazdasági területek csökkenő adatában: 2020-ban 6.700 hektár mezőgazdasági területet tart számon a főváros, 2023-ban 6.522 hektárt¹⁷.

Az továbbra is megállapítható, hogy a területi kimutatásokat tartalmazó fővárosi adatsorok és dokumentumok sem egymással, sem a KSH adataival nincsenek összhangban.

4 Termőföldvédelem és tájgazdálkodás

4.1 Termőföldvédelem

A főváros belterületén nagyarányú a takart talajfelszín, a zöldfelületek eredeti talaja lényegesen átalakult a földfelhordások és rátöltések, valamint egyéb károsító antropogén hatások következtében. A kialakult „városi talaj” humusztartalma csekély, tömörödött, ebből fakadóan a külterületek beépítésre nem szánt területein különösen nagy jelentősége van a termőföld védelmének, értve ez alatt a terület és a talaj termőképességének a védelmét. A termőföldek mezőgazdasági művelésből való kivonása, beépítésre szánt területté minősítése a termőterületek folyamatos csökkenését eredményezi a város területén, a Méptv 7.§ ezért a természeti rendszerek megóvása érdekében az új beépítésre szánt területek kijelölését nem engedélyezi zöldterületi, mezőgazdasági terület- és erdőterület övezetből. A jogszabályok mellett a területvédelemben nagy jelentősége van a társadalmi akaratnyilvánításnak is, mert míg 2000–2006 között 855 hektár mezőgazdasági terület épült be, addig például a Rákosmente lakossága 2025. októberében papíron és online leadott szavazatával úgy döntött, hogy a TSZT szerint a Pesti út – Péceli út közötti, M0 autóút melletti gazdasági területté nyilvánított, de még be nem épített terület kerüljön vissza beépítésre nem szánt mezőgazdasági terület övezetébe. A Földvédelmi törvény hasznosítási kötelezettséget ír elő mezőgazdasági területekre. A törvény a szántókon elfogadja

¹⁶ KSH: 15.1.2.14. Erdők vármegye és régiók szerint

¹⁷ RDT_felulvizsgalat_2025_publikálásra.pdf.

a nem termelés állapotát abban az esetben, ha a földhasználó a talajvédelmi előírások betartásával a talajt kizsigerelő gyomnövények megtelepedését megakadályozza. A szőlő és a gyümölcsös ültetvényeken azonban kötelező a termelés.

4. ábra: Budapest, Bökényföldi út melletti spontán települt mezsgyesáv, mögötte a nagytáblás, tagolatlan szántó

4.2 Vízvisszatartás és biodiverzitás növelés

A TEZIR, mint magasabb szintű jogszabály, elvárja az ipar- és mezőgazdasági területek határán a védőfásítást, a rendelet azonban nem pontosítja a védőfásítás paramétereit, vagyis nem adja meg, hogy egyes, kettes, hármas fasort fogad el védőfásításnak, szükséges-e a fásor korona alatti zárása a cserjeszint telepítésével, hány méternek kell legalább lennie a fák tötávolságának. A külterületi fasorok alatt spontán megtelepülő mezsgyenövényzet a terület biodiverzitását növeli, a mozaikos kistáblás parcellarendszerben a szél okozta talajeróziót gátolják. A TEZIR felhívja a figyelmet a talaj kedvező vízháztartási adottságainak megtartása érdekében a növényzettel fedett vagy mulcsozott talajtakarás fontosságára. A tájgazdálkodás célja olyan termelési rendszerek kialakítása, amelyek optimálisan igazodnak a táj eltartóképességéhez, és kíméletesen bánnak a természeti javakkal, nagy hangsúlyt fektetve a föld termőképességének megőrzésére. A klímaváltozás okozta természeti nehézségek enyhítésére a tájgazdálkodás elveinek alkalmazását a jogszabályi és szabályozási környezetnek is támogatni és erősíteni kell. A mezőgazdasági területek övezetére vonatkozó fővárosi és kerületi rendezési előírásokba még nem épültek be a tájökölógiai szempontok érvényre jutását biztosító szabályozási elemek, mint a nagytáblákat tagoló védőterületek (védőfásor, mezsgyefásítás) vízvisszatartást biztosító gyepes, nyílt árokrendszerek. A településrendezési tervek módosításakor ezeknek a korszerű, ökológiai elveknek a szabályozás szintjén is meg kell jelenniük.

5 Felhasznált irodalom

- Radó Dezső: Parkok és erdők. Városháza Kiadó, Budapest 1993.
- Radó Dezső Terv
- Budapest környezeti állapotértékelése 2023. 193.o.
- <https://nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/mezogazdasagi-termeles/103433-modosult-a-termofold-vedelmerol-szolo-torveny-is>
- Közös Agrárpolitika Nemzeti Irányító Hatósága a Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások
- <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/kornyezetgazdalkodas/107180-modosult-a-termofold-vedelmerol-szolo-torveny>
- Infojegyzet (2021/27): Termőföld védelme 2.pdf
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/greening-agriculture/#why>
- <https://varosierdo.parkerdo.hu/tortenelem-varosi-erdok/>
- Településképi Arculati Kézikönyv (TAK).pdf
- KSH: 19.1.2.1 Mezőgazdasági terület művelési ágak, valamint vármegye és régió szerint
- Városfejlesztési koncepció 2011. /8_Terulethasználat-Beépítés.pdf
- KSH: 15.1.2.14. Erdők vármegye és régiók szerint
- RDT felülvizsgálat 2025.pdf.

BP Műhely